

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juana Josefa Loyola Vergara

*Eibar, Gipuzkoa
(1916-2005)*

Aurkibidea

Biografia

Asua baserrian jaio eta bertan bizi izan zen ezkondu arte. Eskolara 7 urterekin joan zen eta 14 urterarte joaten jarraitu zuen; ondoren klase partikularrak hartu zituen. Ofizinan lan egiteko ikasketak amaitu eta 17 urte zituenerako prest zegoen lanean hasteko. Lehenengo, jostundegi batean hasi zen lanean baina berehala Matsarian ekin zion lanari, Thieme & Edeler enpresan. Gerra Zibila hasi zenean, Thieme eta Edeler Alemaniara joan ziren. II Mundu Gerra hasi eta berehala galdu zen enpresa.

Zintak

AB-271

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2000-03-23
- **Iraupena:** 93 min
- **Euskarria:** Hi8
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Asua baserritik Matxariako lantegi batera lanera

- **Erref:** AB-271/002
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:02:10. **Bukatu:** 00:04:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Asua baserria garai batean bi etxebizitzakoa zen, zatika egindakoa. Ezkondu arte bertan bizi izan zen. Gaztea zela Matxarian hasi zen lanean, Thieme & Edeler lantegian. Asua Matxaritik nahiko gertu dago, baina baso asko zegoen eta euria egiten zuenean, lokatz asko.

2. Asua baserriaren ingurua aldatuta

- **Erref:** AB-271/003
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:04:00. **Bukatu:** 00:06:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Ingurua oso aldatuta dago. Pago ederrak zeuden bide ondoan eta jende asko joaten zen bertara, meriendatzera eta beste. Barianteagatik bota egin zituzten pagoak. Asko aldatu da dena: basoak, pistak... Asko sufritzen zuen lanera zapata zikinekin joan behar izaten zuenean; alemanak korbatarekin joaten ziren.

3. Bulegoetan lan egiteko ikastaroak

- **Erref:** AB-271/004
- **Iraupena:** 0:04:38. **Hasi:** 00:06:13. **Bukatu:** 00:10:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Gerra aurreko urteetan ez zen oso arrunta baserritik kalera lanera jaistea, emakumea izanda. Don Juan Ibargutxik amari esan zion alaba maistra izan behar zela. Juanita maistra izateko pazientziarik ez eta bulego batean lan egiteko prestatzen hasi zen. 17 urterako prest zegoen edonon lanean hasteko. Jostundegi batean zegoela, Don Juan Ibargutxik abisatu zion alemanen fabrikari (Thieme & Edeler) lanpostu bat zegoela.

4. Thieme & Edeler lantegiko bulegoan beharreen

- **Erref:** AB-271/005
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:10:51. **Bukatu:** 00:12:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Alfan eta Hispano-inglesan bulegari batzuk zeuden, baina bestela oso leku gutxitan ikusten ziren emakumeak. Thieme & Edeler-en, eskopetak erosten zituzten tailer desberdinetan, gero beraien marka ipini eta Espainia osora saltzen zituzten. Oso saltzaile onak ziren.

5. Eskolara gustora Doña Polonia Etxeberria

- **Erref:** AB-271/006
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:12:00. **Bukatu:** 00:16:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Doña Polonia Etxeberria izan zen bere irakaslea. Ikastea gustoko zuen; erraz ikasten zituen gauzak gainera. Dotrina euskaraz ikastea egokitu zitzaion. Eskolara joan aurretik erderarik ez zekien, batere ez; baina 10 urte izan

zituenerako, inork baino hobeto. Dña Polonia jubilatuta zenean, Emiliana Elorza etorri zen. Irakurtzea beti gustatu izan zaio. 14 urtera arte eskolan ibili zen eta, ondoren, klase partikularrak hartu zituen.

6. Thieme & Edeler-en lehenengo lan eguna

- **Erref:** AB-271/007
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 00:16:45. **Bukatu:** 00:21:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Baserrian familia handia ziren eta etxekoren bat kalean lan egitea komeni zen. Gerentea nolakoa zen, "Führer" deitzen zioten. Haren idazkari izateko hartu zuten. Hasierako lanak zeintzuk izan ziren kontatzen du; nagusiarekin harremana zelakoa zen azaltzen du. Lehenengo soldata eta hurrengoak jaso zituenekoa azaltzen du.

7. Baserritarren eta kaletarren arteko harremana

- **Erref:** AB-271/009
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:23:25. **Bukatu:** 00:24:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Baserritarren eta kaletarren arteko harremana, antzina handiagoa zela uste du. Umetan gutxitan jaisten zen kalera (banaka batzuetan), amak edo tiak ezin zutenean bakarrik. Berari, "la señorita de Asua" esaten zioten batzuek.

8. SOV sindikatuan izena emanda

- **Erref:** AB-271/010
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:24:50. **Bukatu:** 00:25:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Alemanen lantegian beharrean ibili zen. Urte haietan UGT bazegoen, baina bera SOV-ekoa zen. Greba batzuk egon ziren eta lan-baldintzak zerbait hobetu ziren.

9. Thieme & Edeler lantegiaren hastapenak

- **Erref:** AB-271/012
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:26:48. **Bukatu:** 00:27:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1914-1923: Monarkia

Laburpena:

Thieme & Edeler lantegiaren sorrera. Alemaniak Lehen Mundu Gerra galdu zuenean enpresari batzuk Alemaniatik etorri ziren negozioa egitera. Lantegiaren hastapenak kontatzen ditu.

10. Thieme-Edeler lantegiko gerra garaiko kontuak

- **Erref:** AB-271/014
- **Iraupena:** 0:06:48. **Hasi:** 00:30:12. **Bukatu:** 00:37:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Thieme & Edeler lantegiko ugazabak zelakoak ziren kontatzen du, baita bere eginkizunak zeintzuk ziren ere. Gerra Zibila hasi zenean, Alemaniara joan ziren. Mundu Gerrako kontuak alemanekin komentatzen zituzten. Urte haietan itxi zen lantegia. Armak, bolbora eta beste inportatzen zituzten; Unión Española de Explosivos zen estatuan konpetentzia bakarra.

11. Euskal kultura Errepublika garaian

- **Erref:** AB-271/018
- **Iraupena:** 0:06:27. **Hasi:** 00:39:39. **Bukatu:** 00:46:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Beste adierazbide batzuk

Laburpena:

Euskal kultura Errepublika garaian. Umetan, Don Juan Ibargutxiren gidaritzapean, txapelketa batera joan ziren neska-mutil batzuk. Don Juanek euskararen alde lan asko egiten zuen. Juanita eta beste mutil bat Donostiara eraman zituzten irteera bat egitera (Aquariuma ikustera, Kursalera angulak jatera, ikastola batzuk bisitatzer...); idatzi bat eskatu zieten eta lehenengo saria atera zuen lehiaketan.

12. Errepublika garaiko Argia, idazleak, liburuak

- **Erref:** AB-271/019
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:46:06. **Bukatu:** 00:47:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Euskal kultura Errepublika garaian. Baserrian Argia aldizkaria hartzen zuten. Euskal idazleak ezagutzen zituen. Irakurzalea zen. "Garoa" asko gustatu zitzaion.

13. Don Juan Ibargutxi abadea

- **Erref:** AB-271/021
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:48:29. **Bukatu:** 00:51:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Don Juan Ibargutxi abadea berezia zela dio; bizkaitarra, oso intelektuala eta zuzena. Liburuak ere oparitzen zizkion. Gerra ostean ez zen Eibarrera itzuli. Don Policarpo Larrañaga kantuz eta dantzaz arduratzen zen.

14. Auzolana eta jaiak baserrietan

- **Erref:** AB-271/022
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:51:13. **Bukatu:** 00:53:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Lehenago gaztainadi ugari zegoen eta gaztainak batzeko auzolana egiten zuten, eta ondoren, jaia. Garia behealdean goizago heltzen zen, eta beste leku batzuetatik gerturatzen ziren laguntzera beraienara. Jatekoa prestatzen zieten denei. Ondoren, beren etxeakoak joaten ziren besteenera.

15. Gariaren inguruko lanak

- **Erref:** AB-271/023
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:53:39. **Bukatu:** 00:56:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Gariaren inguruko lanak: gari-ebatea eta gari-batzea zela egiten ziren azaltzen du.

16. Gari-jotzea eta itulan ibiltzea

- **Erref:** AB-271/024
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:56:48. **Bukatu:** 01:00:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Gari-jotearen inguruko azalpenak ematen ditu. Harrietan jotzen zen garia. Lan gogorra izaten zen. Gari-garbitzeko makina. Itulan ibiltzea ez zitzaion batere gustatzen; baserriko lan eskasak ez zituen normalean egiten. Lurra lantzeko erabiltzen zituzten tresnak azaltzen ditu.

17. Baserriko lanak: laietan nola egiten zen

- **Erref:** AB-271/025
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:00:05. **Bukatu:** 01:01:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Laietan nola egiten zuten azaltzen du. Lan gogorra zen. Lau lagun behar izaten ziren laietan egiteko; zenbat eta lagun gehiago, lur-sail handiagoa hartu zitekeen.

18. Sukaldeko tresnak eta jakiak

- **Erref:** AB-271/026
- **Iraupena:** 0:05:20. **Hasi:** 01:01:25. **Bukatu:** 01:06:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Baserriko eta kaleko lana desberdinak ziren. Baserriko emakumeak kalekoak baino lan gehiago egiten zuen. Sukaldean zer egoten zen azaltzen du: beheko sua, lapikoa, galdara eta laratza. "Ekonomika" azaldu zenean, aurrerapen handia izan zela dio. Zer jaten zuten kontatzen du: morokila, taloa, ahia; nola egiten ziren azaltzen du. Aitaren garaiko kontuak.

19. Labeko sua noiz egiten zuten

- **Erref:** AB-271/027
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 01:06:45. **Bukatu:** 01:08:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Labeko sua astean behin egiten zuen amak. Ogi zuria, artoa, eta bildotsik bazegoen, hura ere erretzen zuten. Eskolara ogitartekoa eramaten zutenean, umeren batek aldatzea nahi izaten zuen beti. Artoa zela egiten zuten kontatzen du.

20. Baserrian zer jaten zuten

- **Erref:** AB-271/028
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 01:08:47. **Bukatu:** 01:10:33

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Baba gorriak, zuriak, azak, porruak... jaten zituzten. Frutarbolak zituzten etxean eta gerezi eta ginda handiak egiten ziren.

21. Aitaren birraitona, udaleko zinegotzi izandakoa

- **Erref:** AB-271/031
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:15:17. **Bukatu:** 01:16:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Juanitaren birraitonaren aita, Eibarko udalean zinegotzi izan omen zen eta baserrian gordeta zuten orduan erabili zituen kapa eta txapela.

22. Sorginak Kalamuarako bidean

- **Erref:** AB-271/032
- **Iraupena:** 0:06:20. **Hasi:** 01:16:55. **Bukatu:** 01:23:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Berak ez zituen sorginen ipuinak sinesten. Aitonaren inguruko kontu bat aipatzen du. Toponimia (Gorrotzia). Aitak osteria laminekin kontuak erabat sinesten zituen; "zer eingo, zer eingo?" esaten zutela. Aitak esaten zion gauza guzti horrek eskopetak desagerrarazi zituela.

23. San Juan sorbia, ogi bedeinkatua eta gabonetako ogia

- **Erref:** AB-271/034
- **Iraupena:** 0:04:29. **Hasi:** 01:25:31. **Bukatu:** 01:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

"San Juan Sorbia" zer izaten zen sakon azaltzen du. Trumoiaren zenean kandela bedeinkatua piztu eta sorbiari sua ematen zitzaion. Zer errezatzen zuten: "Santa Barbara, Santa Cruz, jauna balio jakiguz (...)". Gurutzeak ere urtean behin egiten ziren. San Juan goizean egiten zen ohitura zaharra zen. Ogi bedeinkatzea ere ezagutu zuen, eta gabon gauean ogi muturra gordetzen zen, hurrengo urtera arte. Pazkoa egunean amamak ogi biribil bat bidaltzen zion.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com